

воздействием физической нагрузки разнообразной направленности. Определено общее состояние и тренированность лошадей разных групп на конец соревновательного периода на основе исследуемых биохимических показателей крови.

Биохимические показатели крови, физическая нагрузка, выездка, конкур, учебная группа, универсальное использование.

The research and analysis of blood biochemical indices dynamics of horses, that are used in different spheres (dressage, jumping, educational group), under the act of physical activity of various orientation have been carried out in this work. The general condition and trained of horses from different groups on the end of competition period has been determined on the basis of the blood biochemical indices investigated.

Biochemical indices of blood, physical activity, dressage, jumping, educational group, universal using.

УДК 636.1:082

СТАН КОНЯРСТВА В ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

***Г.І. Лютка, кандидат сільськогосподарських наук
А.Л. Матвієнко, аспірант***

Вінницький національний аграрний університет

Показано, що чисельність поголів'я коней у Вінницькій області в період з 1991 по 2014 роки зменшилось на 67 %. Зосереджено окрему увагу на сучасному стані племінного конярства області в розрізі суб'єктів племінної справи в конярстві.

Коні, племінна робота, порода, використання

Починаючи з 1991 року, вітчизняне конярство, як і більшість інших тваринницьких галузей, зазнало значного скорочення. Так, в Україні на початку 1990 року нараховувалось 754 тис. голів коней, а на початку 2014 року їх чисельність зменшилась до 376,6 тис. гол., або на 49,9 %, тобто вдвічі. Галузь конярства на сьогодні не конкурентноспроможна і не дає бажаних прибутків, продовжується

значне скорочення чисельності племінних, спортивних та робочих коней.

Міжнародною продовольчою організацією FAO [1,2] та законодавством України [4] визначено, що в Україні конярство має бути не лише однією з традиційних галузей аграрного комплексу України, але і об'єктом збереження біологічного різноманіття. Вивчаючи роль і значення коней у народному господарстві України, можна стверджувати, що галузь має комплексний характер, тоді як у державній економіці багатьох країн Європи конярство займає і дотепер досить важливе місце. Наприклад, в таких країнах, як Німеччина, Австрія, Франція зберігається високий рівень розвитку галузі, а за останні десять років спостерігається тенденція до значного збільшення конепоголів'я.

Основною причиною, яка стримує розвиток конярства в Україні є відомча роз'єднаність суб'єктів конярства, недосконала структура їх управління, яка не дозволяє здійснювати єдину політику щодо розвитку галузі конярства [3].

Метою дослідження було вивчення динаміки чисельності поголів'я коней в Вінницькій області, виявлення основних чинників, що зумовлюють занепад галузі конярства.

Матеріал та методи досліджень. Матеріалами для вивчення стану конярства послужили дані державної реєстрації племінних коней, зведені дані обліку коней та річні звіти провідних господарств.

Результати досліджень. Історичний аналіз розвитку конярства на Вінниччині показує, що основним напрямком використання коней тут було, є і в найближчій перспективі буде переважати робоче використання. За аналізом даних табл. 1 можна стверджувати, що за період з 1991 по 2014 роки спостерігається нестабільність галузі. Про це свідчить і зменшення поголів'я коней.

1. Чисельність коней в господарствах різних категорій Вінницької області, тис. голів

Категорії господарств	Роки							
	1991	1996	2001	2006	2011	2012	2013	2014
Сільськогосподарські підприємства	52,1	40,2	23,5	9,3	4,0	3,6	3,1	2,5
Господарства населення	1,5	13,3	23,3	23,8	18,8	17,9	16,7	15,0
Всього	53,6	53,5	46,8	33,1	22,8	21,5	19,8	17,5

Разом із скороченням відбувся перерозподіл поголів'я коней у господарствах за формами власності. Так, якщо у 1991 році у сільськогосподарських підприємствах утримувалось 52,1 тис.голів коней, то у 2014 році їх залишилось усього 2,5 тис.голів. Поряд з тим, спостерігається зворотна динаміка у господарствах населення: у 1991 році утримувалось 1,5 тис. голів, а на початок 2014 року нараховується вже 15,0 тис.голів, тобто, до господарств населення перейшло 85,7 % усього поголів'я коней. Як наслідок, відбувається некероване відтворення, відсутність обліку, практично припиняється селекційний процес із породами і користувальним поголів'ям, що в свою чергу, породжує низький економічний ефект, а часто навіть і збиток від використання коней у різних сферах господарської діяльності.

Станом на 01.01.14 рік в Вінницькій області діють три суб'єкти племінної справи в тваринництві з конярства: ТОВ «Племзавод Україна» (Липовецького району), ТОВ «Вінницький кінний завод» (Оратівського району) та ПОП «Рідний край» (Ямпільського району) (табл. 2).

2. Динаміка чисельності племінних коней, гол.

Роки	Назва господарства									Всього по господарствах, гол.
	ТОВ «Племзавод Україна»			ТОВ «Вінницький кінний завод»			ПОП «Рідний край»			
	Всього коней, гол.	в т.ч. жеребців	в т.ч. конематок	Всього коней, гол.	в т.ч. жеребців	в т.ч. конематок	Всього коней, гол.	в т.ч. жеребців	в т.ч. конематок	
2009	41	4	11	111	1	60	49	3	19	201
2010	41	4	11	135	1	60	42	2	15	218
2011	39	3	13	135	1	60	42	2	2	216
2012	41	2	12	144	1	60	28	15	15	213
2013	41	3	10	144	1	30	28	1	14	213
2014	32	4	10	84	1	33	28	1	14	144

Таким чином, станом на 1 січня 2014 року загальна чисельність племінних коней у зазначених господарствах області

становить 144 голови (табл. 2), що майже на 30 % менше, порівняно до 2009 року. Таке скорочення поголів'я пояснюється і дуже обмеженою державною підтримкою, особливо в останні роки.

З аналізу даних чисельності загального поголів'я коней, яке зосереджене в сільськогосподарських підприємствах (без врахування поголів'я коней господарств населення) на початок 2014 року та чисельності племінних коней в племгосподарствах впливає, що частка племінного конярства області становить лише 6,1 %, що є свідченням його кризового стану.

Щодо вивчення історії та сучасного породного складу племінних коней, то починаючи з 30-х років ХХ століття у Вінницькій області перевагу надавали розведенню коней рисистих порід. Наприклад, у 1949 році із числа пробонітованих жеребців 43,8 % були віднесені до орловської та російської рисистої порід; 37,2 % - до арденської і брабансонської і тільки 7,4 % - до чистокривної верхової, всі інші займали від 0,39 до 1,16 %. З часом різноманіття порід зменшилось, дещо підвищилась якість племінних тварин, коні стали більш однорідними, набули рис, характерних для рисистих порід [6]. Як видно з даних табл.3, племінні господарства Вінниччини і дотепер надають перевагу рисистим породам, і тільки ТОВ «Вінницький кінний завод» (Оратівського району) традиційно займається розведенням коней української верхової породи.

3. Якісна характеристика племінних коней господарств Вінницької області, гол.

Назва господарства	Порода коней	Всього коней класу «Еліта»	в т.ч. жеребці			кобили			Показник виходу лоша́т, в середньому за 5 років, %
			еліта	1 клас	всього	всього	у тому числі		
							еліта	1 клас	
ТОВ «Племзавод Україна»	російська рисиста	30	4	-	4	10	10	-	67,4
ТОВ «Вінницький кінний завод»	українська верхова	84	1	-	1	33	33	-	71,4
ПОП «Рідний край»	російська рисиста	11	1	-	1	12	10	2	50,2
Всього		125	6	-	6	55	53	2	63,1

Племінне поголів'я коней в господарствах незначне, але його якість заслуговує уваги, адже в загальному 87 % поголів'я – це елітні коні.

Лідером серед племінних господарств Вінниччини за кількістю поголів'я є «Вінницький кінний завод», хоч і в цьому господарстві спостерігається зменшення коней протягом останніх п'яти років (в середньому на 45 %). Але позитивним моментом є те, що із загальної кількості племінних коней української верхової породи в господарстві, всі за результатами бонітування віднесені до класу «Еліта».

Щодо аналізу показника відтворення, то як в цілому по Україні, так і на Вінниччині спостерігається тенденція його спаду. Так, показник виходу лошат за останні роки в середньому по господарствах становив 63,1% (табл. 3), що в порівнянні з 2009 роком нижче на 7,3 %.

У племінному конярстві головною і основною продукцією є реалізація племінного молодняка. Здавна відомо, що конярство – це дуже специфічна галузь, виробничий цикл вирощування коня є тривалий, результати можливо отримати тільки через 3-4 роки. Даними табл. 4 висвітлено стан реалізації племінного молодняка на Вінниччині за останні 5 років, який показує зниження рівня реалізації племінних коней за останній рік. Найбільша кількість племінного молодняка була реалізована у 2012 році ТОВ «Вінницький кінний завод» (44 голови класу «Еліта»).

4. Реалізація племінних коней

Роки	Назва господарства						Всього реалізовано по господарствах, гол
	ТОВ «Племзавод Україна»		ТОВ «Вінницький кінний завод»		ПОП «Рідний край»		
	реалізовано племінного молодняка, гол.	в т.ч. класу «Еліта»	реалізовано племінного молодняка, гол.	в т.ч. класу «Еліта»	реалізовано племінного молодняка, гол.	в т.ч. класу «Еліта»	
2009	4	4	11	11	6	4	21
2010	4	4	25	25	6	4	35
2011	2	2	29	29	5	4	36
2012	7	7	44	44	14	9	65
2013	6	6	40	40	14	8	60
на 01.01.14 р.	12	7	10	10	6	4	28
Всього	35	30	159	159	51	33	245

В теперішніх несприятливих умовах підвищення рівня реалізації племінного молодняку практично є неможливим, адже в останні роки відбувається різке зниження попиту на племінну продукцію конярства. До того ж висока собівартість вирощування молодняку в поєднанні із зниженням попиту на нього складають чи не основну причину недоотримання прибутку, а доволі часто – і збитку. Так, середня ціна реалізації однієї голови племінного молодняку в 2012 р. в Україні склала всього 13 тис. гривень. Діючі ціни реалізації на племінну продукцію конярства і сьогодні покривають лише частину витрат, тоді як мінімальна вартість племінних коней за кордоном складає 10-15 тис. євро [7].

Таким чином, одним з критеріїв ефективної роботи господарств, які займаються племінним конярством, є зниження собівартості вирощування, годівлі та випробувань племінних коней. Тому пошук резервів зниження собівартості продукції у племінному конярстві на сьогодні є дуже актуальним.

Низький попит на племінну продукцію конярства, відсутність сформованої інфраструктури, задля якої удосконалюються породи коней, спричиняють тільки економічні збитки від ведення галузі в господарствах Вінницької області. При відсутності підтримки галузі на державному рівні перспектива подальшого розвитку конярства Вінниччини, в тому числі і племінного, практично відсутня.

У Вінницькій області перспективним напрямком використання коней може бути розвиток таких сфер конярства, як кінний туризм, організація центрів іпотерапії, пунктів прокату, а також суспільних спортивних клубів.

Висновки

1. За період з 1991-2014 роки чисельність коней у Вінницькій області скоротилась на 67 % і становить 17,5 тис. голів, з яких у господарствах населення знаходиться 15,0 тис. голів.

2. Племінне поголів'я коней зосереджено в 1 кінному заводі та в 2 племінних господарствах, де працюють з українською верховою і російською рисистою породами.

Список літератури

1. Scherf B. Basic demographic data – a prerequisite for effective management of animal genetic resources / B.Scherf, D.Pilling // Animal genetic resources information. – Vol. 44. – Rome, Italy. – 2009. – P. 1–6.2.

2. 61st Annual Meeting of the European Association for Animal Production, August 23-27, 2010. – Heraklion-Crete Island, Greece.

3. Ткачова І.В. Стратегія розвитку галузі конярства в Україні/ І.В.Ткачова/ // Науковий вісник НУБіП України. – 2011. – Вип. 160. – Ч. 1. – С. 271–277.

4. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо племінної справи у тваринництві» № 2374-VI від 29.06.2010 р.

5. Сліж В.С. Відтворювальна здатність кобил української верхової породи / В.С. Сліж // Автореф. канд. с.-г. наук. – Харків, ІТ УААН. – 1994. – 20 с.

6. Судай В.Д. Використання коней в умовах реформованого сільськогосподарського підприємства / В.Д. Судай. – Вінниця. – 2001. – С. 98-174.

7. <http://dneprhorses.wordpress.com/>.

Численность поголовья лошадей в Винницкой области в период с 1991 по 2014 год снизилась на 67 %. Отдельное внимание уделено изучению численности поголовья и общего состояния племенного коневодства области.

Племенная работа, порода, использование.

It is shown in the article that the number of livestock of horses in Vinnitsa region in the period from 1991 to 2014 has decreased by 67%. Particular attention to the coverage of the present day state of pedigree horse breeding in the region in the context of the subjects of business in horse-breeding is focused on.

Horse breeding, breed, use.

УДК 636.1.082

ПУТИ СОХРАНЕНИЯ ОРЛОВСКОЙ РЫСИСТОЙ ПОРОДЫ

Н.С. Лядова, аспирант*

***В.И. Полковникова, кандидат сельскохозяйственных наук
ФГБОУ ВПО Пермская ГСХА***

**Научный руководитель – кандидат сельскохозяйственных наук
В.И. Полковникова*